

עקרונות השמיטה

השמיטה מלכת המצוות

מה ענין שמיטה אצל הר סיני?
והלא כל המצוות נאמרו מסיני?!

אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה ודקדוקיה
מסיני אף כולם נאמרו כללותיהם ודקדוקיהם
מסיני.

השמיטה מיסודות היהדות

בפן הלאומי:

"גלות בא לעולם על ע"א ועל גלוי עריות ועל שפיכות דמים ועל שמיטת הארץ..." (אבות ה, ט)

בפן האישי:

רבי יוסי ברבי חנינא אומר: בא וראה כמה קשה אבקה של שביעית:

אדם נושא ונותן בפירות שביעית לסוף מוכר את מטלטליו, שנאמר: בשנת היובל תשובו איש אל אחוזתו, וסמך ליה: וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך - דבר הנקנה מיד ליד,

לא הרגיש לסוף מוכר את שדותיו, שנאמר: כי ימוך אחיך ומכר מאחוזתו,

לא באת לידו עד שמוכר את ביתו, שנאמר: כי ימכור בית מושב עיר חומה.

לא באת לידו עד שמוכר את בתו, שנאמר: וכי ימכור איש את בתו לאמה,

לא באת לידו עד שלוח ברבית, שנא': וכי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, וסמך ליה: אל תקח מאתו וגו';

לא באת לידו עד שמוכר את עצמו, שנאמר: וכי ימוך אחיך ונמכר לך (קידושין כ:)

מעגלי השמיטה

האדם

היבול

האדמה

האדמה

איסורי המלאכות:

• זריעה

• זמירה

• קצירה

• בצירה

אם אסור לבצור איך נאכל?

ספרא בהר – "לא תבצור, לא תבצור כדרך הבוצרים".

מכילתא משפטים פרשה כ. - "והשביעית תשמטנה ונטשתה, מפני מה אמרה תורה, לא שיאכלו אותה עניים, הרי אני מכניסה ומחלקה לעניים, תלמוד לומר והשביעית תשמטנה – ונטשתה".

סנהדרין לט ע"א

מאי טעמא דשביעתא? - אמר הקדוש ברוך הוא
לישראל: זרעו שש והשמיטו שבע, כדי שתדעו
שהארץ שלי היא...

תורה תמימה ויקרא כה, עו

זה שאינו זהיר באיסור שביעית הוי כמי שאינו מודה
בשייכות ושעבוד הארץ לקב"ה ואומר כחי ועוצם ידי,
וזו היא כפירה מגונה בעיקר!

העקרון חוזר גם בהפקר הפירות

ספר החינוך מצוה פד

ולכן ציוה ברוך הוא להפקיר כל מה שתוציא
הארץ בשנה זו מלבד השביתה בה, כדי
שיזכור האדם כי הארץ שמוציאה אליו
הפירות בכל שנה ושנה לא בכוחה וסגולתה
תוציא אותם, כי יש אדון עליה ועל אדוניה.
וכשהוא חפץ הוא מצוה אליו להפקירם.

התחדשות מתמדת

שפת אמת ויקרא פרשת בהר שנה תרלה

ועיקר מצות שבת ושמיטה היא להעיד
על שהקב"ה מקיים הנבראים בכל עת
מחדש. כמאמר אומר ועושה פי' לבד
המציאות שהמציא יש מאין רק שנותן
בהם כח חדש תמיד.

תחושה כזו אפשר לחוות רק בשנה שלימה שכולה
תלויה בהשגחת הקב"ה מעבר לטבע.

מנוחת הקרקע

ויקרא פרשת בהר

ושבתה הארץ שבת לה'.... שנת שבתון יהיה לארץ

ויקרא פרשת בחוקותי

והשמתי אני את הארץ ושממו עליה איביכם הישבים בה. ואתכם אזרה בגוים והריקתי אחריכם חרב והיתה ארצכם שממה ועריכם יהיו חרבה. אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי השמה ואתם בארץ איביכם אז תשבת הארץ והרצת את שבתתיה. כל ימי השמה תשבת את אשר לא שבתה בשבתתיכם בשבתכם עליה :

מורה נבוכים, ח"ג לט
**כדי שהאדמה תפריה
ותתחזק בהוברתה**

משאבי הקרקע מוגבלים, ושתילה
רצופה מעודדת מחלות קרקע:

כרב נע – מחזור זרעים
כרב נח – השבתת הקרקע

**חלק מן הנגב ייזרע
אחת לשנתיים**

בועדה לבעיות הפלחה בנגב, שמיוצגים בה בעלי מקצוע ממשרד החקלאות וממחלקת ההתיישבות של הסוכנות ו־באייכות משקי הנגב, גדושה לאחרונה, בין השאר, בעית מחזור הזרעים בפלחה. סוכם כי באזורים דרומה מקו נ־רית – משמר הנגב, וכן בסביבת באר־שבע יונהג כרב נח לגבי מחצית הש־סח. סיכום זה נתקבל על פי ההנחה שאין האזורים המדוברים יפים לגידולי בעל, וכי רק באגירת רטיבות במשך שנתיים למזרע שנה אחת אפשר יקוות בהם ליבול כלשהו.

עיתון הארץ 1954

הקרקע כאישיות הלכתית

מחלוקת:

המצוה על האדם

המצוה על הקרקע

האם יהיה מותר
לעשות מלאכות על
ידי גוי?

האם יש לאדם
אחריות על גינה
משותפת?

האם מותרות פעולות
אוטומטיות?

שימוש נכון במשאבים

כוזרי ב, נ

התורה האלוהית לא העבדתנו בסיגופים, כי אם למדתנו את המדה הנכונה, בצוותה עלינו לתת לכל כח מכחות הנפש והגוף את החלק המגיע לו בצדק, בלי אשר נבכר את הכח האחד על פני הכחות האחרים... וכן לקבוע שעור מה שתוציא הארץ בתנובתה עד שתזדקק לשבייתה בשמיטה ויובל.

העובדה שהשמיטה דורשת הסתפקות במועט, קוראת לנו להבחין בין הצורך למותרות, לדעת לקחת רק מה שאנו באמת צריכים

העקרונות הנלמדים

נתינת מקום לעולם לנהוג
כטבעו ללא התערבות
אנושית (לדוגמה: ריסוסים
או מלכודות שמכחידיים
אוכלוסיות חי)

ענווה כלפי הבריאה
ובעלותינו עליה

קשר בין אדם לאדמה

שמירה על הסביבה –
קיימות

הפסקה מרצף החיים
והתמקדות במשמעותם

היבול

**יבולי
השמיטה
קדושים
כאשר הם:**

גדלו בשמיטה

בארץ ישראל

בקרקע של יהודי

יבולי השמיטה מופקרים

ספר החינוך מצוה פד

• ועוד יש תועלת נמצא בדבר לקנות בזה מדת הותרנות, כי אין נדיב כנותן מבלי תקוה אל הגמול.

רמב"ם מורה נבוכים

• המצוות אשר מנינום בהלכות שמטה ויובל, יש מהם חמלה וחנונה על כל בני אדם, כמו שאמר ואכלו אביוני עמך ויתרם תאכל חית השדה וגו'

"והיתה שבת הארץ לכם לאוכלה"

לא להפסד

אסור להוציא לחו"ל

מצוה לאכול פירות
שביעית

לא לסחורה

קדושת פירות הארץ

חיבת פירות
הארץ

חיבת הארץ
ומצוותיה

טוב הארץ
והברכה ביבול

דאגה לחלשים
– השוואת
מעמדות

הבאת קדושה
אל ביתינו

איסורים הנוגעים לפירות שביעית

- ביעור – הפירות לצריכה עצמית בלבד
- ספיחין – הקפדת חכמים על מצות השמיטה

היבול

יבול שישית

אוצר בית דין

מצע מנותק

יבול ערבה

היתר מכירה

יבול חו"ל

יבול נכרי

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
סמנכ"ל בכיר למימון והשקעות

8 למאי 2014
ח אייר תשע"ד

סופי לפרסום

נוהל תמיכה בהקמת בתי צמיחה במגזר המיעוטים בכל אזורי הארץ למעט ערבה דרומית

רקע לתמיכה ומטרתה

עניינו של נוהל תמיכה זה בהשגת המטרות הבאות:

- עידוד גידול ירקות בבתי צמיחה, על ידי המגזר המיעוטים הלא יהודי בכל אזורי הארץ לצריכת המגזר הדתי/מסורתי בשנת שמיטה.
- הגדלת סך אמצעי היצור לרווחת המגזר הלא יהודי.

הגדרות

- "המשרד" - משרד החקלאות ופיתוח הכפר;
- "בתי צמיחה" - חממות ובתי צמיחה המאפשרים עי"י מנהלת ההשקעות והמפורטים באתר האינטרנט של המשרד תחת הכותרת "חממות מאושרות".
- "ערבה דרומית" - אזור התחום בשטח השיפוט של מועצה אזורית ערבה דרומית.

תקציב

היקף התקציב המשוער לצורך תמיכה בהקמת בתי צמיחה - הנו עד 7 מיליון ₪ (להלן - "היקף התמיכה"). שיעור התמיכה יעמוד על 40% מענק. במידה שתקציב זה ישתנה (יגדל או יופחת), ועדת התמיכות תהיה רשאית להגדיל או להקטין את היקף התמיכה בשיעור זהה לכל הזכאים או בהתאם לכלל שוויוני וענייני אחר שתקבע. יובהר כי בשלב זה טרם הוקצה תקציב וכי מימוש נוהל זה כפוף לאישורו של תקציב מתאים.

ההחלטה המקצועית והמיטבית בנושא זה.

3. להלן יפורטו התחומים שתוקצבו במסגרת תקנות ייעודיות, הסכומים שהוקצו לשם כך מהתקציב האמור וניצולם:

התחום המתוקצב בתקנות ייעודיות בתקציבי משרד החקלאות וראש הממשלה	הסכומים שהוקצו	
	במיליוני ש"ח	באחוזים
תמיכה בחקלאים משביתי משקים	25.0	4.27
תמיכה במגדלי החיטה	17.5	6.99
תמיכה במשתלות עצי פרי	15.0	4.56
תמיכה בהסבת בתי צמיחה למצע מנותק במגזר היהודי	11.0	0.68
תמיכה במוסדות לימוד ובמכונים העוסקים	10.0	9.71
אוצר בית הדין - רשת ביטחון ושיווק תוצרת בהשגחה הלכתית	9.0	8.74
תמיכה בהקמת בתי צמיחה במגזר הלא-יהודי	5.0	4.85
מימון פער הוצאות איסום של השנה "השישית"	4.0	3.88
הוצאות מינהלה והפעלת בקרה ופיקוח	0.5	0.49

האדם

ספורנו ויקרא כה, ב

שבת לה'. שתהיה כל השנה הבטלה מעבודת האדמה מוכנת לעבודתו כמו שכיון בשבת בראשית באמרו שבת לה' אלהיך.

אברבנאל כה, כד

בשנה השביעית, שהוא רמז לעשרת השנים האחרונים מימיו אין ראוי שיעבוד עוד, כי הוא אם בגבול הישישות ואם בקבר, ולכך שבת שבתון יהיה לארץ ושבת לה', כי אז תדבק הנפש עם בוראה ותעזוב העסקים הגשמיים.

הקדמה לשבת הארץ

היחיד מתנער מחיי החול לפרקים קרובים - בכל שבת. בא שבת באה מנוחה. מתחלת הנפש להשתחרר מכבליה הקשים, ביום הניח ד' לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה אשר עובד בך, ומבקשת היא לה אז נתיבות עליונות... 'טוב להודות לד' ולזמר לשמך עליון, להגיד בבוקר חסדך ואמונתך בלילות'... את אותה הפעולה, שהשבת פועלת על כל יחיד, פועלת היא השמיטה על האומה בכללה. צורך מיוחד היא לאומה זו, שהיצירה האלקית נטועה בקרבה באופן בולט ונצחי, כי מזמן לזמן יתגלה בתוכה המאור האלקי שלה בכל מלא זהרו, אשר לא ישביתוהו חיי החברה-של-חול עם העמל והדאגה, הזעף וההתחרות אשר להם, למען תוכל להתגלות בקרבה פנימה טהרת נשמתה בכללותה כמו שהיא.

שפת אמת ויקרא פרשת בהר

מצות השמיטה אינה מצוה פרטית אבל כפי האחדות שיש בבנ"י יכולין לקיים זאת המצוה. כמ"ש בזמן שכל יושבי' עלי' כו'... ולכן חרב המקדש ע"י שנאת חנם וע"י ביטול שמיטין ויובלות כי הכל ענין אחד כנ"ל:

ביטחון

ספר החינוך פד

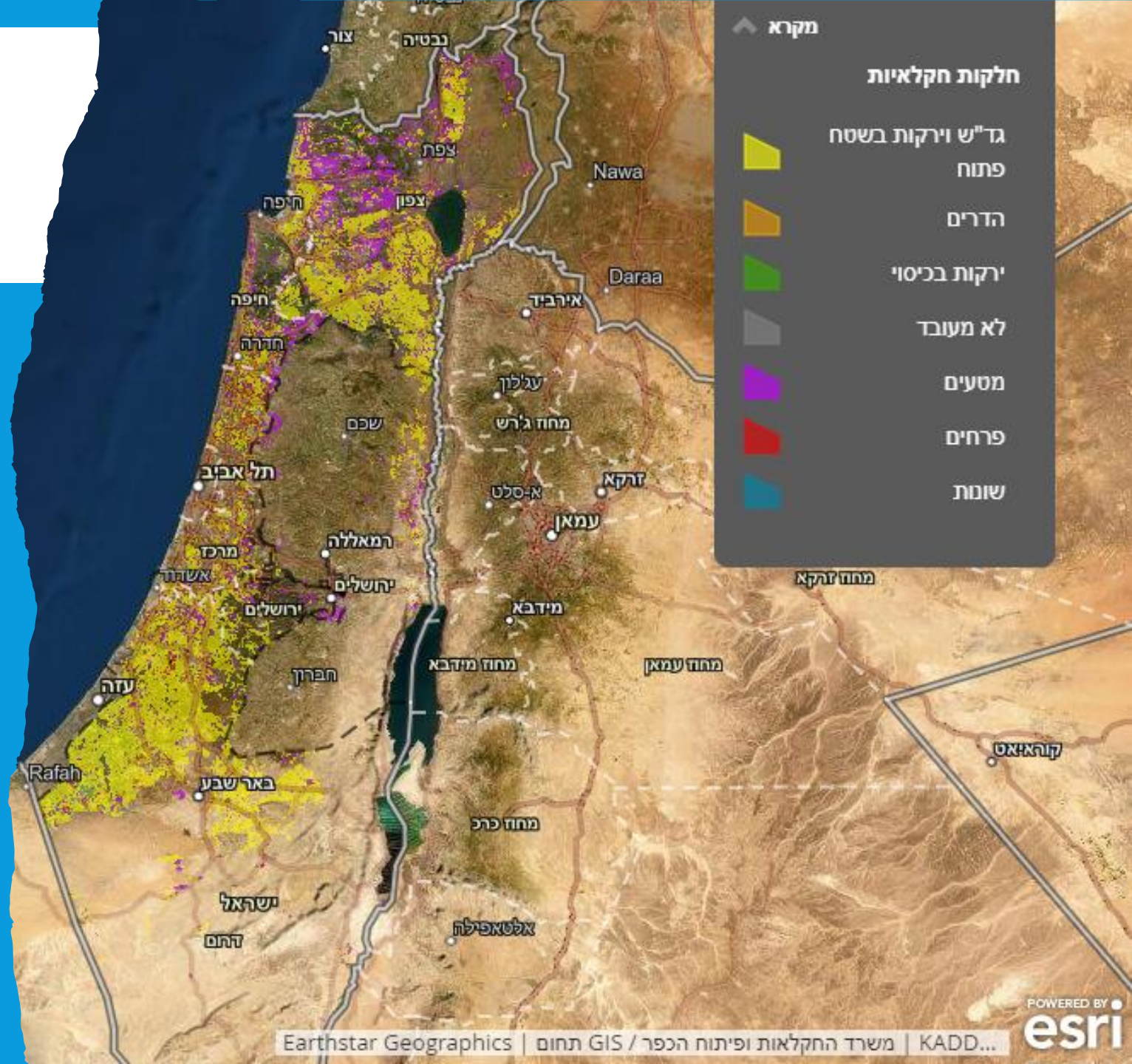
ועוד יש תועלת אחר נמצא בזה האדם שיוסיף האדם בטחון בשם ברוך הוא, כי כל המוצא עם לבבו לתת ולהפקיר לעולם כל גדולי קרקעותיו ונחלת אבותיו הגדלים בכל שנה אחת, ומלומד בכך הוא וכל המשפחה כל ימיו, לא תחזק בו לעולם מדת הכילות הרבה ולא מיעוט הבטחון.

חקלאות ישראלית

"ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו וגו'. במה הכתוב מדבר? אם בעליונים הכתוב מדבר והלא כבר נאמר "ברכו ה' כל צבאיו", הא אינו מדבר אלא בתחתונים. גִּבּוֹרֵי כֹחַ עֲשִׂי דְּבָרוֹ' במה הכתוב מדבר א"ר יצחק בשומרי שביעית הכתוב מדבר בנוהג שבעולם אדם עושה מצוה ליום א' לשבת אחת לחודש א' שמא לשאר ימות השנה ודין חמי חקליה ביירה (רואה את שדהו בורה) כרמיה ביירה (נוטש את כרמו בור) ויהבי ארנונא (נותן מיסים למלכות) ושתיק יש לך גבור גדול מזה?" (ויקרא רבה, א' א')

מפת החקלאות בישראל

- 20% משטחי המדינה מיועדים לחקלאות
- הפיזור של שטחי החקלאות יוצר פריסה רחבה ומשמעותית

סה"כ מספר חקלאים

(ללא שכירים וללא עובדים זרים)

ב-5 השנים האחרונות,

מספר החקלאים
(ללא עובדים זרים)

ירד מ- 17,100 ב-2013

ל- 12,100 ב-2018.

התפלגות גיל החקלאים (ללא שכירים וללא עובדים זרים)

**שיעור החקלאים
מעל גיל 55 –**

49% - 2013

65% - 2018

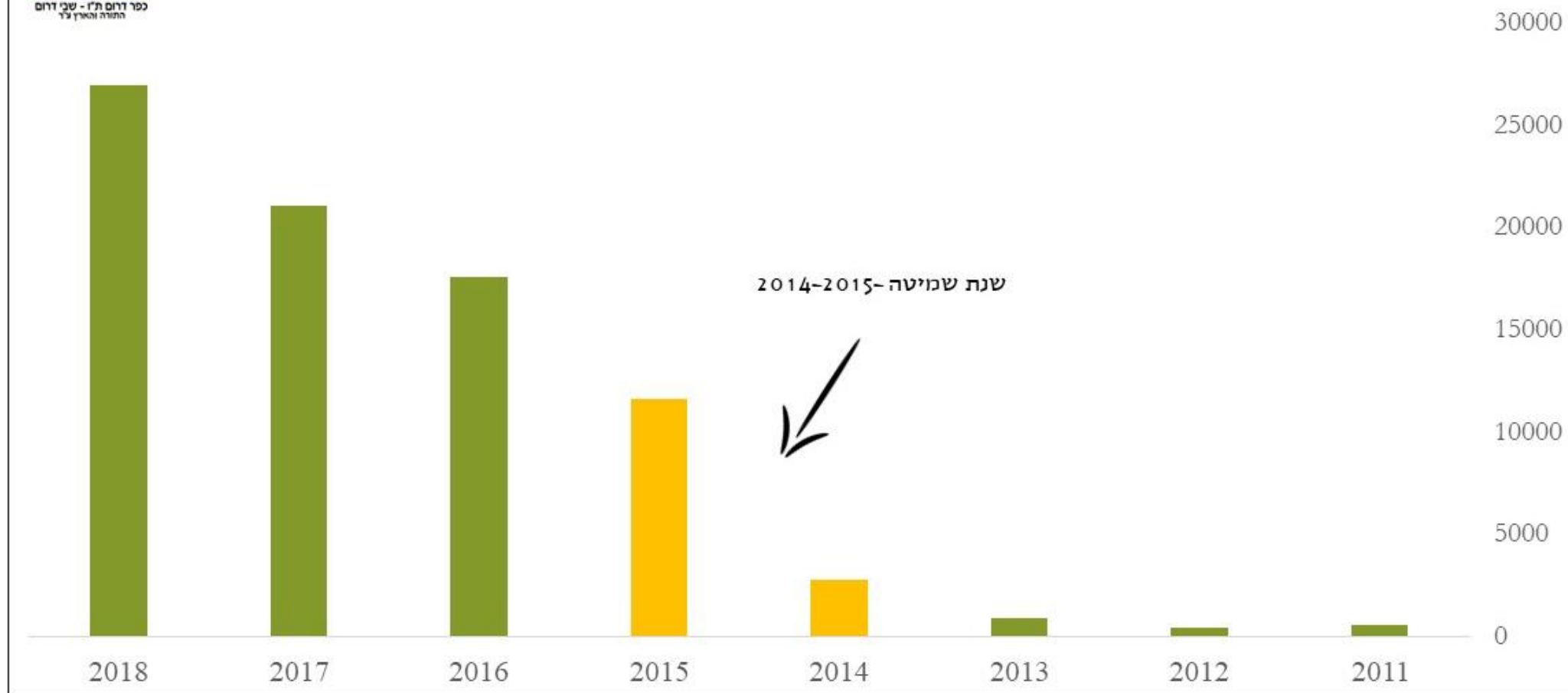
**שיעור החקלאים
מתחת לגיל 35 –**

7% - 2013

פחות מ- 1% - 2018

יבוא עגבנייה (טון)

**מנוחה ופנאי
מעמל החיים**

נדיבות

ענוה

**הסתפקות
במועט**

**זכות לאכול
פירות קדושים**

**צמצום הצריכה
– מותרות**